

підсумовуючим є принцип ефективності. Затрати, понесені у процесі розробки, здійснення та впровадження результатів експрес-діагностики повинні бути нижчими, ніж ефект, отриманий від прийняття управлінських рішень на основі експрес-діагностичних рекомендацій.

Отже, варто зазначити, що дотримання вищезазначених принципів є обов'язковими для здійснення ефективного процесу експрес-діагностики діяльності підприємств.

Література: 1. Зубкова А.В. Приемы антикризисного менеджмента (практическое пособие для бизнесменов и студентов) / А.В. Зубкова. – Ростов н/Д.: Феникс, 2008. – 397 с. 2. Подоляк О. І. Принципи побудови методик експрес-діагностики систем управління банківськими установами / О. І. Подоляк // Вісник Української академії банківської справи. – 2009. – № 2. – С. 109-113. 3. Мельник О. Г. Системи діагностики діяльності машинобудівних підприємств: полікритеріальна концепція та інструментарій: [монографія] / О. Г. Мельник; за наук. ред. д.е.н., проф. О. Є. Кузьміна. Львів: Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2010. — 344 с. 4. Муқан О.В. Експрес-діагностика загрози банкрутства підприємства на засадах використання теорії нечітких множин / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник, О.В. Муқан // Ефективність державного управління: наук. збірник Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президенті України / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В.С. Загорського, доц. А.В. Ліпенцева; Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президенті України. – Львів. – 2011. – Вип. 26. – С. 283-296

*Гросул В.А.,
д.е.н., професор кафедри економіки підприємств харчових технологій
Мамаєва Г.С.,
аспірантка кафедри економіки підприємств харчових технологій
Харківського державного університету харчування та торгівлі,
м. Харків, Україна*

ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

На сучасному етапі необхідність глибоких і широкомасштабних змін в діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання, пов'язані як з науково-технічним прогресом, так і системними перетвореннями в системи їх управління. В умовах виходу з кризового стану і нестабільності зовнішнього середовища для того, щоб вижити та продовжувати успішно функціонувати, підприємство повинне бути стійким. Стійкий розвиток підприємства дозволяє забезпечити стабільність та підвищити рівень ефективності управління підприємством. У зв'язку з цим, досліджувати сутність стійкого розвитку підприємства набуває в даний час не тільки теоретичне, але й найважливіше практичне значення.

Питання стійкого розвитку підприємства активно досліджується багатьма авторами. Дивлячись на сучасний стан економіки України та нестабільний характер зовнішнього середовища – все це пояснює підвищений інтерес до даної теми. Незважаючи на популярність категорії «стійкий розвиток», серед науковців існують розбіжності щодо сутності цієї комплексної категорії, факторів, індикаторів та показників, що дозволяли б оцінювати рівень такого розвитку, не розглянуті умови і моделі, використовуючи які можна прогнозувати рівень розвитку підприємства, оскільки саме це впливає на присутність дискусій стосовно загальноприйнятої методики його вимірювання, при чому більшість досліджень стосовно методів оцінки рівня розвитку обґрунтована лише на державному рівні, що, в свою чергу, мінає рівень торговельних підприємств.

Проаналізувавши основні економічні праці до визначення «стійкий розвиток підприємства» можна виділити такі варіанти формулювання базового поняття: збалансовані кількісні і якісні, структурні зміни, які відповідають цілям підприємства; закріплення, підтримка та зростання наявного потенціалу підприємства; система управління підприємством, яка спрямована на усунення несприятливих кризових умов; забезпечення певного типу рівноваги, який залежить від вибраної підприємством стратегії; забезпечення високих показників соціального, економічного, технічного стану підприємства.

Існуючі в науковій літературі визначення та підходи до трактування сутності категорії «стійкий розвиток» доводять, що вони переважно засновані на взаємопов'язаних категоріях

«стійкість» або «розвиток». Для формулювання власного бачення досліджуваної категорії доцільним є визначення сутності та характеристик складових компонентів поняття.

Основоположною категорією понятійного апарату стійкого розвитку підприємства є «стійкість» – найважливіша риса поведінки систем, зміст якої багато в чому визначається їх специфічними особливостями. Категорія «стійкість» – міждисциплінарна, застосовується в різних науках і дослідженнях, змінюючи зміст у часі. Тобто проблеми стійкості торговельного підприємства треба розглядати у зв'язку з можливим уникненням банкрутства і забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Аналізуючи теоретичні підходи до визначення «стійкості підприємства» нами виділено два головних компоненти досліджуваної категорії, які визначають напрям нашого дослідження: здатність зберігати цілісність, не відхиляючись від стану; здатність системи підтримувати та повертати до рівноваги.

Наступною важливою категорією в рамках стійкого розвитку підприємства є – «розвиток». Категорію «розвиток» по відношенню до підприємств дуже часто розглядають як особливого роду якісну зміну з виявленням її особливостей, багато в чому зумовлених відмінними характеристиками економічної діяльності підприємства. Основним змістом економічної діяльності підприємства є процес доцільних безперервних змін, які можуть бути розділені на дві групи – зміни в процесі функціонування підприємства і зміни в процесі його розвитку. Їх чергування та збалансоване поєднання є важливою умовою безперервності змін діяльності підприємства.

Можна розглядати поняття розвитку, трактуючи його як «довготермінову роботу в організації щодо удосконалення процесів вирішення проблем і оновлення» та пов'язуючи із проведенням змін в організації [1, с. 173]. Також під розвитком прийнято вважати процес формування, накопичення та використання стратегічних здатностей з метою забезпечення зовнішньої адаптації та внутрішньої інтеграції підприємства на ринках праці, капіталу та товарів відповідно до інтересів різних груп суб'єктів ринку [2, с. 35]. Розвиток підприємства – це не разові перетворення з метою досягнення «найкращого» (а тому і споконвічного) стану системи, а процес, що не припиняється в часі, плин якого не завжди відбувається постійно і безупинно, найчастіше йде стрибкоподібно з подоланням різних по глибині й охопленню криз [3, с. 101].

Розвиток – це «необоротне, спрямоване, закономірне змінювання матеріальних та ідеальних об'єктів. Тільки одночасна наявність усіх трьох визначених якостей вирізняє процеси розвитку» [4, с. 561]. Аналіз існуючих точок зору щодо розуміння сутності розвитку підприємства дозволив виділити компоненти визначення розвитку підприємства: кількісні і якісні зміни; сукупність процесів; адаптація до зовнішніх умов функціонування; довготривалість управління; поліпшення діяльності; здатність протидіяти негативним впливам.

Таким чином, під розвитком можна розуміти сукупність довготривалих процесів системи управління, яка спрямована на кількісні та якісні зміни щодо поліпшення діяльності підприємства з урахуванням зовнішнього середовища та здатністю протидіяти негативним впливам. Провівши контент-аналіз сутності категорій «стійкість», «розвиток» та «стійкий розвиток» підприємства нами визначено, що основу стійкого розвитку підприємства становить ідея одночасної зміни визначеного набору параметрів в усіх напрямках діяльності підприємств. Однак на практиці не завжди можливо підтримувати такий баланс, тому відбувається незбалансований розвиток підприємства.

Внаслідок цього, вважаємо за доцільне виділити важливий аспект стійкого розвитку, а саме збалансованість, якій приділяється недостатнього уваги під час управління стійким розвитком підприємства. Оскільки збалансованість представляє собою довготривале відтворення заздалегідь визначених кількісних і якісних змін, які дають змогу системі управління не лише підтримувати стабільний стан, але при сприятливих умовах розвиватися, тобто покращувати фінансовий стан підприємства шляхом забезпечення оптимальної рівноваги.

Таким чином, сутність стійкого розвитку підприємства полягає в тому, щоб ефективно працювати в умовах зростаючої конкуренції необхідний постійний розвиток всіх сторін його діяльності в контексті середовища господарювання. Стійкий розвиток підприємства представляє собою збалансований, гармонійний довготривалий розвиток, головною метою якого є забезпечення постійної цілісної рівноваги системи з урахуванням постійних мінливих зовнішніх умов функціонування підприємства та досягненням стійких високих результатів його діяльності.

Література: 1. Хміль Ф. І. Основи менеджменту: підручник / Ф.І. Хміль. – К. : Академвидав, 2003. – 608 с. 2. Коршунова Е.Д. Моделирование процесса адаптивного управления организационным развитием предприятия инвестиционно-промышленной сферы / Е.Д. Коршунова // Менеджмент в России и за рубежом. – 2004. – №2. – С. 34–39. 3. Василенко В. А. Организационно-циклическая и структурно-функциональная модели развития организации / В.А.Василенко // Культура народов Причерноморья. – С. 100–107. 4. Философский энциклопедический словарь. – М. : Изд-во ИНФРА-М, 1999. – 576 с.

*Давидова О.М.,
студентка 4 курсу Державного ВНЗ «НГУ»,
м. Дніпропетровськ, Україна*

ПРОЦЕСИ СЕРТИФІКАЦІ ТА СТАНДАРТИЗАЦІ НА ДОБУВНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Жодне підприємство не може існувати без законодавчих і нормативних документів, які регламентують правила, процеси, методи виготовлення та контролю продукції, а також гарантують безпеку життя і здоров'я людей і навколишнього середовища. Всі ці функції виконують процеси стандартизації та сертифікації. Завдяки цим процесам підприємства мають можливість усвідомлено керувати своєю економічною і технічною політикою, домагаючись випуску продукції високої якості.

Одним з найважливіших показників діяльності сучасного підприємства є якість продукції. Поліпшення якості визначає виживаність і конкурентоспроможність підприємства в умовах ринку, темпи технічного прогресу, впровадження інновацій, зростання ефективності виробництва, економію всіх видів ресурсів, що використовуються на підприємстві. А конкурентні війни розгортаються головним чином на полі якості продукції, що випускається.

Проблема якості стосується абсолютно всіх товарів і послуг. Особливо гостро це проявляється при переході до ринкової економіки. До роботи в умовах жорсткої конкуренції українським виробникам треба бути готовими вже сьогодні. Підприємства будь-якої форми власності, які не приділяють уваги питанням якості, будуть просто розорені. Саме через важливість проблеми забезпечення якості продукції на підприємстві така велика увага має приділятися процесам стандартизації та сертифікації продукції.

Вплив стандартизації на поліпшення якості продукції здійснюється через комплексну розробку стандартів (до них відносяться технічні умови, стандарти підприємства) на сировину, матеріали, напівфабрикати, комплектуючі вироби, обладнання, оснастку і готову продукцію, а також через встановлення в стандартах технологічних вимог і показників якості, єдиних методів випробувань і засобів контролю [4].

Основними задачами зі стандартизації та сертифікації продукції зазвичай зайнятий відділ стандартизації та сертифікації підприємства. Займається він в основному плануванням, проведенням робіт із сертифікації продукції, технічним наглядом за сертифікованою продукцією і держнаглядом за продукцією, що випускається, контролем за дотриманням вимог нормативних документів при виробництві, відвантаженні, маркуванні і пакуванні продукції, що виробляється. Для чіткої та злагодженої роботи усіх підрозділів підприємства зазвичай проводиться єдина організаційно-технічна політика заводу з організації та контролю робіт, спрямованих на підвищення якості і конкурентоспроможності продукції, що випускається [5].

Визначення правових та економічних засад систем стандартизації та сертифікації і встановлення організаційної форми їх функціонування на території України керується законом України «Про стандартизацію» від 20.06.2001 р. та декретом Кабінету міністрів України «Про стандартизацію і сертифікацію» від 30.04.2011 р. За ними сертифікація продукції в Україні поділяється на обов'язкову та добровільну. Вона здійснюється уповноваженими на те органами з сертифікації - підприємствами, установами і організаціями з метою: запобігання реалізації продукції, небезпечної для життя, здоров'я та майна громадян і навколишнього природного середовища; сприяння споживачеві в компетентному виборі продукції; створення умов для участі суб'єктів підприємницької діяльності в міжнародному економічному, науково-технічному співробітництві та міжнародній торгівлі [1], [2].